МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАУКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Голова приймальної комісії
В.о. ректора, професор
_____ Костянтин СУХИЙ
«__» _____ 2024 р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування для прийому для навчання
за освітньо-науковою програмою «Цивільна безпека»
підготовки **доктора філософії**
на основі раніше здобутого ступеня **магістра (спеціаліста)**

зі спеціальності 263 «Цивільна безпека»

Дніпро – 2024

ВСТУП

Програма фахового вступного випробування для прийому для навчання за освітньо-науковою програмою «Цивільна безпека» підготовки доктора філософії на основі раніше здобутого ступеня магістра (спеціаліста) розроблена відповідно до діючих нормативних документів: Конституції України, Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII, Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. №1556-VII зі змінами та доповненнями, «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» зі змінами, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502) та Правил прийому до Українського державного університету науки і технологій на навчання за освітньо-науковим рівнем доктора філософії в 2024 році.

Фахове вступне випробування на навчання за освітньо-науковою програмою «Цивільна безпека» за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» приймається предметною комісією для проведення вступних випробувань до аспірантури.

Мета вступних випробувань – оцінка базових знань вступника до аспірантури з точки зору їх достатності для наукової роботи зі спеціальності 263 «Цивільна безпека» (рівень підготовки кадрів вищої кваліфікації) для подальшого зарахування до аспірантури на конкурсній основі.

Завданням іспиту є виявлення у вступника до аспірантури здібностей до аналітичної і наукової роботи.

Екзаменаційний білет складається з чотирьох питань, в тому числі теоретичних та практичних, що беруться з різних розділів цієї Програми.

При відповіді на них вступник до аспірантури повинен продемонструвати рівень фундаментальної підготовки, який дозволить йому успішно опанувати освітньо-науковий рівень вищої освіти.

За підсумками іспиту виставляється диференційована оцінка, в якій враховується якість відповідей на екзаменаційні питання, що містяться в білеті.

1 ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Форма проведення фахового вступного випробування – письмова.

Необхідні для вичерпної відповіді на питання записи виконуються на папері зі штампом університету. На кожному листі вступник до аспірантури вказує номер білета фахового вступного випробування. Листи нумеруються, заповнюються з обох сторін. Питання в білетах формуються на основі даної програми, яку вступники до аспірантури отримують завчасно.

При відповідях на теоретичні питання кандидат повинен продемонструвати не тільки володіння навчальним матеріалом, але й розуміння зв’язку теорії з практикою.

Рекомендується підготовка конспекту самостійної роботи по програмним питанням і по рекомендованій літературі.

2 ТЕМИ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ, ЩО ВКЛЮЧАЮТЬСЯ ДО БІЛЕТІВ

2.1 Цикл «Цивільна безпека»

1. Законодавство України в галузі цивільної безпеки та охорони праці.
2. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.
3. Аналіз виробничого травматизму.
4. Розслідування та облік нещасних випадків.
5. Основні поняття фізіології праці.
6. Основні поняття гігієни праці.
7. Основні поняття виробничої санітарії.
8. Мікроклімат виробничих приміщень.

9. Нормування мікроклімату.
10. Загальні заходи та засоби нормалізації мікроклімату та теплозахисту.
11. Забруднюючі речовини повітря на робочих місцях, нормування, дія на людину.
12. Методи боротьби з шкідливими речовинами, що потрапляють в повітря робочої зони.
13. Основні світлотехнічні поняття та одиниці.
14. Види виробничого освітлення.
15. Природне та штучне освітлення.
16. Дія шуму на людину.
17. Нормування та вимірювання шумів.
18. Вплив вібрації на людину.
19. Методи гігієнічної оцінки та нормативні параметри виробничої вібрації.
20. Основні поняття і характеристики іонізуючих випромінювань.
21. Біологічний вплив іонізуючих випромінювань.
22. Нормування іонізуючих випромінювань.
23. Дія електричного струму на організм людини.
24. Класифікація приміщень за небезпекою електротравм.
25. Методи і послідовність локалізацій аварій при різних схемах їх розвитку.
26. Засоби надання першої допомоги при нещасних випадках.

2.2 Цикл «Безпека життєдіяльності»

1. Ризик як оцінка небезпеки.
2. Управління ризиками надзвичайних ситуацій соціального характеру.
3. Основні напрямки в організації безпеки при надзвичайних ситуаціях соціального характеру.
4. Життєве важливі інтереси і цінності населення.
5. Класифікація надзвичайних ситуацій.
6. Джерела і види техногенних надзвичайних ситуацій.
7. Надзвичайні ситуації природного характеру.
8. Надзвичайні ситуації техногенного характеру.
9. Анатомо-фізіологічна структура людини.
10. Будова і властивості аналізаторів.
11. Характеристика основних аналізаторів безпеки життєдіяльності.
12. Загальні уявлення про обмін речовин та енергією.
13. Значення нервової системи в життєдіяльності людини.
14. Психофізіологічні фактори небезпек.
15. Фактори, що впливають на продуктивність праці.

2.3 Цикл «Пожежна безпека»

1. Законодавча і нормативно-правова база пожежної безпеки.
2. Причини та наслідки пожеж.
3. Складові та загальна схема забезпечення пожежної безпеки.
4. Сутність та види горіння.
5. Класи пожеж.
6. Показники пожежовибухонебезпеки речовин і матеріалів.
7. Класифікація вибухонебезпечних газо і пароповітряних сумішей.
8. Класифікація будівельних матеріалів, будівельних конструкцій, будівель за пожежно-технічними характеристиками.
9. Основні принципи аналізу і класифікації об'єктів за їх вибухопожежонебезпекою.
10. Категорії приміщень і будівель за вибухопожежною і пожежною небезпекою.
11. Класифікація пожежонебезпечних та вибухонебезпечних зон.
12. Система попередження вибухів і пожеж.

13. Система протипожежного та противибухового захисту.
14. Вимоги пожежної безпеки до території підприємств.
15. Шляхи евакуації.
16. Пожежна безпека електричних установок.
17. Пожежна безпека опалення та вентиляції.

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

1. Бєліков А.С., Кожушко А.П., Сафонов В.В. та ін. Охорона праці на підприємствах будівельної індустрії / Під ред. д.т.н., професора А.С. Бєлікова. – Дніпропетровськ: Вид-во Свидлер А.Л., 2010. – 305 с.

2. Бєліков А.С. Основи охорони праці Підручник / А.С. Бєліков, Б.В. Болібрух, В.А. Шаломов, В.В. Сафонов.– Дніпро: ПП «Кулик В.В.», 2019. – 452 с.

3. Бєліков А.С., Доронін Є.В., Лапшин О.О. Теорія горіння та вибуху : Практикум – Дніпро: ФОП Середняк Т.К., 2018.– 148 с.

4. Ткачук К.Н. Основи охорони праці: Підручник. 2-ге видання / К.Н. Ткачук, М.О. Халімовський, В.В. Зацарний та ін. – К.: Основа, 2006 – 448 с.

5. Беликов А.С. Основы охраны труда : Учебник для высших учебных заведений / А.С. Беликов, Е.В. Рабич, Н.Ю. Шлыков – Днепропетровск: Изд-во Свидлер А.Л., 2006 – 461с.

6. Беликов А.С. Безопасность жизнедеятельности : Учебник / А.С. Беликов, Г.Г. Капленко, В.В. Мацияко, Л.П. Пушнин.– Днепропетровск.: ФОП Середняк Т.К., 2015.– 636 с.

7. Бєліков А.С. Пожежна безпека. Підручник / А.С. Беликов, О.В. Пилипенко, Ю.Г. Шаранова, В.М. Довгаль [та ін.] .– Дніпро: Журфонд, 2019.– 508 с.

8. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник / В.Ц. Жидецький.– Львів: УАД, 2006 – 336 с.

9. Гандзюк М.П. Основи охорони праці. Підручник / М.П. Гандзюк, Є.П. Желібо, М.О. Халімовський.– К.: Каравела, 2008. – 384 с.

10. Яремко З.М., Тимошук С.В., Третяк О.І., Ковтун Р.М. Охорона праці: Навч. посіб. за ред. проф. З.М. Яремка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 69 с.

11. Гогіташвілі Г.Г. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами / Г.Г. Гогіташвілі, Є.Т. Карчевські, В.М. Лапін. – К.: Знання, 2007. – 367 с.

12. Березуцький В.В. Основи охорони праці / В.В. Березуцький, Т.С. Бондаренко, Г.Г. Валенко та ін. За ред. В.В. Березуцького. – Харків: Факт, 2005. – 480 с.

13. Євдін О.М. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 1. Техногенна та природна / О.М. Євдін, В.В. Могильниченко, М.А. Скидан, Е.О. Рибакова. За ред. В.В. Могильниченка.– К.: КІМ, 2007.– 636 с.

14. Желібо Є.П. Безпека життєдіяльності / Є.П. Желібо, Н.М. Заверуха, В.В. Зацарний.– К.: Каравела, 2008.– 288 с.

15. Толок А.О., Крюковська О.А. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник / А.О. Толок, О.А. Крюковська. – Дніпродзержинськ, 2011.– 215 с.

16. Лапін В.М. Безпека життєдіяльності людини: Навч. посіб. – 2-ге видання – Л.: Банк. Коледж; К.: Т-во "Знання", КОО, 1999. – 186 с.

17. Кусковець С.Л., Основи пожежної безпеки виробництв. Навчальний посібник / Кусковець С.Л., Кухнюк О.М., Крук С.І., Шаталов О.С.– Рівне: НУВГП, 2016.– 248 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ФАХОВИХ ВИПРОБУВАНЬ ВСТУПНИКІВ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Фахові випробування проводяться для вступників на навчання за освітньо-науковими програмами підготовки доктора філософії. Оцінювання знань вступників на фахових вступних випробуваннях здійснюється за 100-бальною шкалою від 0 до 100 балів. Програми фахових випробувань відповідають навчальним програмам освітньо-кваліфікаційного рівня магістра відповідного напряму підготовки.

Кожне завдання оцінюється за кількістю балів від 0 до 100 за критеріями визначеними у Положенні про організацію освітнього процесу в Українському державному університеті науки і технологій, затвердженого рішенням вченою радою УДУНТ від 06.06.22 р., протокол №7 і уведеного в дію наказом в. о. ректора від 11.08.2022 р. № 46. Мінімальна кількість балів, необхідна для зарахування випробовування, визначається Правилами прийому (Додаток 11, Правила прийому до аспірантури) і складає не менше 60 балів за шкалою від 0 до 100 балів.

Рівень, шкала ECTS, бали	Теоретична підготовка	Практичні уміння і навички
Високий, A, відмінно, 90-100	Вступник має глибокі, міцні й систематичні знання всіх положень теорії, може не тільки вільно сформулювати, але й самостійно довести закони, теореми, принципи, використовує здобуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь вступника відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань	Вступник самостійно розв'язує типові задачі різними способами, стандартні, комбіновані й нестандартні проблемні задачі, здатний проаналізувати й узагальнити отриманий результат. Виконуючи практичні роботи, вступник дотримується всіх вимог, передбачених програмою курсу. Крім того, його дії відрізняються раціональністю, вмінням оцінювати помилки й аналізувати результати
Вище середнього, B, C, середній, дуже добре, добре, 75-89	Вступник знає і може самостійно сформулювати основні закони, теореми, принципи та пов'язати їх з реальними явищами, може привести як словесне, так і математичне формулювання основних положень теорії, навести приклади їх застосування в практичній діяльності, але не завжди може самостійно довести їх. Вступник може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим	Вступник самостійно розв'язує типові (або за визначеним алгоритмом) вправи й задачі, володіє базовими навичками з виконання необхідних математичних операцій та перетворень, може самостійно сформулювати типову задачу за її словесним описом, скласти розрахункову схему та обрати раціональний метод розв'язання, але не завжди здатний провести аналіз і узагальнення результату. Виконуючи практичні роботи, вступник може самостійно виконати роботу в повному обсязі й зробити правильні висновки

Початковий, FX, незадовільно, 0-59	Відповідь вступника під час відтворення навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність. Вступник знайомий лише з деякими основними поняттями та визначеннями курсу, з допомогою викладача може сформулювати лише деякі основні положення теорії (аксіоми, теореми, принципи, закони)	Вступник знає умовні позначення та вміє розрізняти основні величини, вміє розв'язувати задачі лише на відтворення основних формул, здійснювати найпростіші математичні дії. Виконуючи практичні (лабораторні) роботи, вступник вміє користуватися окремими приладами, але не може самостійно виконати роботу і зробити висновки

При оцінюванні роботи враховуються виправлення. Підсумкова оцінка визначається як середньоарифметичне від загальної суми балів, отриманих за кожне завдання. Випробування вважається складеним на позитивну оцінку, якщо робота отримала не менше 60 балів.

Розроблено:
Гарант ОНП «Цивільна безпека»,
зав. каф. «Охорона праці, цивільна
та техногенна безпека»,
д.т.н., професор Анатолій БЄЛІКОВ